

Johanna Tuukkanen

LL, anestesiologian erikoislääkäri,
hallinnon pätevyys
Ylilääkäri, Keski-Suomen keskussairaala,
päivystys
SELYn valtuuskunnan jäsen

Korjattu esitys päivystysasetukseksi allekirjoitettiin syyskuun lopulla, ja se astuu pääosin voimaan ensi vuoden alussa. Asetusta valmisteltiin pitkään ja hartaasti kaikkia osapuolia kuunnellen – enemmän ja vähemmän. Siihen on myös latautunut suuria odotuksia. Erityisen toivottu on linjaus siitä, mitä tarkoitetaan päivystyksellisellä hoidolla.

Asetuksen mukaan potilas on otettava hoidettavaksi päivystysyksikköön, jos hoitoa ei voi kiireellisyiden vuoksi siirtää seuraavaan arkipäivään. Asetus myös laillistaa potilaan ohjaamisen virka-aikaisten palvelujen piiriin silloin, kun katsotaan, että päivystyksellistä hoitoa ei tarvita. Yhteispäivystysten potilaista 20–30 prosenttia on nykyisin tällaisia. Suomalaiset ovat keskimäärin lainkuuliaista kansaa – jospa he olisivat sitä tässäkin kohtaa. Muut keinot eivät ole toistaiseksi tepsineet kansan opittua käyttämään kaikkia tarjolla olevia virka-ajan ulkopuolisia palveluita riippumatta hoitoon hakeutumisen syystä ja sen kiireellisyydestä.

Kansalaisten puolustukseksi on todettava, että todennäköisesti päivystyspalveluja ei käytettäisi näin holtittomasti, jos perusterveydenhuolto toimisi paremmin. Jos tavallista lääkärin tai hoitajan

Kalliit, tärkeät hampaat

vastaanottoaika joutuu odottamaan viikkokausia, muuttuu kiireetönkin vaiva helposti päivystykselliseksi. Jos hoitoon pääsy perusterveydenhuoltoon helpotuisi, heijastuisi vaikutus nopeasti ei vain kalliiseen päivystykseen vaan koko palvelujärjestelmään – ja toisi varmasti kaivattuja säästöjä.

Päivystysasetukseen on kirjattu monia erikoisalakohtaisia edellytyksiä, joilla halutaan parantaa päivystysaikaisen toiminnan laatua ja potilasturvallisuutta sekä lisätä alueellista tasa-arvoa. Asetuksella tavoitellaan myös merkittäviä säästöjä. Sen vuoksi on vaikea ymmärtää tarvetta aloittaa uutena toimintana ympärivuorokautinen suun terveydenhuollon päivystys – etenkin, kun samaan aikaan sallitaan korva-, nenä- ja kurkkutautien päivystyksen keskittäminen yliopistosairaaloihin. Nielurisaleikkauksen jälkivuodon tai hengitystiet tukkivan vierasesineen luulisi edellyttävän nopeampaa hoitoa kuin hammassäryn.

Sairaanhoitopiirien alueiden kuntien on jatkossa järjestettävä virka-ajan ulkopuolinen suun terveydenhuollon päivystys joka päivä klo 21:een asti. Yöpäivystys voidaan keskittää yliopistosairaaloihin. Nyt monet kunnat tarjoavat yksin tai yhteistyössä muiden kanssa osa-aikaisia hammaspäivystyspalveluja viikonloppu- ja pyhäpäivinä. Muuna aikana hammassärkypotilaat hakeutuvat yhteispäivystykseen ja pärjäävät kipulääkityksellä seuraavaan päivään. Näitä potilaita ei ole paljon, ja he ovat olleet tyytyväisiä. Useimmissa kunnissa ei ole tarvetta laajentaa hammassärkypäivystystä, koska nykyisiä järjestelyjä pidetään riittävinä.

Hammaslääkäripäivystyksen laajentaminen kasvattaa kuluja merkittävästi.

On odotettavissa, että lisääntynyt tarjonta lisää myös perusteetonta kysyntää. Sen jälkeen on vaikeaa tai mahdotonta pitää kiinni päivystysasetuksen mukaisista päivystyksellisen hoidon kriteereistä, ja hammaslääkärin päivystyspalveluita aletaan käyttää virka-aikaisen toiminnan puutteiden paikkaamiseen, kuten muutakin päivystystä.

Hammaslääkäriliitto on ottanut uudistuksen ilolla vastaan, koska hammaslääkärin työn katsotaan vihdoin saavan sille kuuluvan arvostuksen, kun se nostetaan päivystyksessä muun lääkärin työn rinnalle. Hammaslääkärikollegat eivät ole tainneet tutustua Lääkärisopimuksen vapaamuotoisen päivystyksen hinnoitteluun. Kollegojen hymy saattaa hyyytyä, kun he huomaavat päivystysvelvollisina myyvän vapaa-aikaansa puoli-ilmaiseksi.

Sitä en lakkaa ihmettelemästä, miksi suun terveydenhuollon päivystyksen todellisia tarpeita ei selvitetty. Aikaa olisi ollut. Luottamusta suomalaiseen päätöksentekoon ja sen valmisteluun eivät lisää huhut siitä, että taustalla olisi yhden palvelujärjestelmään tyytymättömän hammassärkyä poteneen asiakkaan kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kalliiksi tulee tällainen populistinen miellyttäminen. Huomattavasti halvemmaksi olisi tullut antaa kunnille mahdollisuus omaan harkintaan hammaslääkäripäivystyksen järjestämisessä.

Päivystystyön arvostus on todellakin noussut. Jopa niin paljon, että yksi ammattikunta kokee saavansa arvostusta vain sitä kautta, että pääsee päivystämään. Toiset taas ovat vuosikausia tehneet kaikkensa päästäkseen päivystämästä. Onko tässä jotain järkeä?